

дають лише тимчасовий ефект. Успіх може забезпечити лише цілісна система дій, спрямована передусім на зменшення поширення передумов цих явищ та процесів у суспільстві. Для цього необхідна нова стратегія детінізації економіки, що передбачає насамперед створення сприятливих умов для легальної економічної діяльності на основі максимального врахування інтересів суб'єктів господарювання.

В економіці нашої держави назріла гостра потреба у здійсненні комплексу революційних економічних, правових, організаційних і силових заходів, спрямованих на рішуче обмеження впливу тіньової економіки. Саме на розробці та впровадженні програми детінізації української економіки повинна бути найближчим часом зосереджена увага керівництва України.

З метою детінізації економіки України необхідним є вжиття заходів, що сприяли б підвищенню рівня інвестиційного клімату держави, зниженню фіскального та регуляторного тиску на суб'єктів господарювання за рахунок спрощення наявної системи оподаткування. Також важливою є подальша дерегуляція підприємницької діяльності та підтримка малого й середнього бізнесу, насамперед у сфері дозвільної системи та ліцензування.

Значне місце у процесі детінізації економіки України відводиться діяльності Державної фіскальної служби України. Саме за широкого сприяння даного органу державної влади необхідно провести комплексну реформу наявної системи оподаткування, що дозволить значно підвищити рівень вітчизняної фінансової безпеки держави.

Список використаної літератури

1. Шеремета П. М. Налоговая реформа рассчитывалась без учета детенизации [Электронный ресурс] / Шеремета П. М. – Режим доступа : <http://delo.ua/ukraine/nalogovaja-reforma-rasschityvalas-bez-ucheta-detenezicii-shereme-243881/>.
2. Антипов В. І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічне узагальнення) : монографія / Антипов В. І. – Вінниця : ДП ДКФ, 2006. – 1040 с.
3. Варналій З. С. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації : монографія [Електронний ресурс] / Варналій З. С. – Режим доступа : http://old.niss.gov.ua/book/ty_n_ekon/index.htm.
4. Попович В. М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки : [монографія] / Попович В. М. – Ірпінь, 2001. – 546 с.
5. Цимбалюк І. О. Податкове навантаження як критерій ефективності ведення податкової політики [Електронний ресурс] / І. О. Цимбалюк, Н. В. Вишневська. – Режим доступа : <http://esnuir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/832/1/tax.pdf>.
6. Концепція реформування податкової системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247504310.
7. Белоус И. О. Одна из главных целей налоговой реформы – детенизация экономики [Электронный ресурс] / Белоус И. О. – Режим доступа : http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247516370&cat_id=244843950/

Стаття надійшла до редакції 09.06.2014 р.

УДК 342.9

Д. Г. Мулявка,

к.ю.н., доцент, в.о. начальника кафедри організації
оперативно-розшукової діяльності,
Національний університет ДПС України

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

У статті визначено проблеми розвитку сучасного адміністративно-деліктного законодавства та наголошено на необхідності у їх вирішенні під час вдосконалення правових актів про адміністративну відповідальність.

В статтє определены проблемы развития современного административно-деликтного законодательства и подчеркнута важность их решения при усовершенствовании правовых актов об административной ответственности.

The paper defines the problems of the modern administrative and tort law, and concludes on the need to improve their judgment in legal acts of administrative responsibility.

Commission of administrative violations in our country is extremely widespread in nature and constitutes a threat to public order, public safety, legally protected rights, freedoms and interests of public relations. Thus, according to the State Statistics Service of Ukraine for 2013 in Ukraine there were 4523.8 thousand. Violations of administrative law, the number of cases on which the ordered (the decision) was 4434.2 thousand., Which is lower compared to the year 2012 in accordance 7.6% and 7.9%. Size administrative offense caused property damage amounted to 354.7 mln., Which was compensated only by 11.4%. The greatest property damage caused by administrative violations that infringe on the property (54.1%), in environmental protection, use of natural resources, protection of cultural heritage (33.8%) and trade, catering, services in the field of finance and business activities (9.9%). In 2013, the administrative proceedings were brought 4.2 million.

The problem, which, in our opinion, greatly reduces the effectiveness of the imposition of administrative penalties are fines for teaching many misdemeanors. Thus, for failure to provide information for collective bargaining and monitoring the implementation of a collective agreement provides for a fine of 17 to 85 USD, for violation of sanitary and sanitary-epidemic rules and regulations – from 17 to 204 USD for citizens and 102 to 425 usd to officials dodging parents or persons acting on their behalf, to perform the duties provided by law to provide the necessary living conditions, training and education of minor children – from 17 to 51 uSD, and such examples are many. In our opinion, the damage caused by specified offenses relevant to public relations, in no way corresponds to the degree of legal responsibility for their commission.

Trend of the modern administrative and tort law is the desire to get rid of the artificial division of offenses caused more problem solving Soviet period the existence of our country. In turn, this requires an intensive work to establish clear criteria

Фінансове право № 3 (29), 2014

for differentiation offenses criminal and administrative therefore it's not one day. However, we hope that the account identified in this paper the problems of contemporary development of administrative and tort law would make the transformation acts on administrative responsibility for a really scientific basis that would meet the needs of modern construction in Ukraine rule of law.

Ключові слова: адміністративно-деліктне законодавство, адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, родовий об'єкт, адміністративні стягнення.

Скоєння адміністративних правопорушень у нашій державі має масовий характер і становить суттєву загрозу громадському порядку, громадській безпеці, правам, свободам та інтересам учасників суспільних відносин. Так, за даними Державної служби статистики України, протягом 2013 року в Україні було зареєстровано 4 523,8 тис. випадків порушень адміністративного законодавства, кількість розглянутих справ, за якими винесено постанови (рішення), становила 4 434,2 тис., що менше, порівняно з 2012 роком, відповідно на 7,6 та 7,9 %. Розмір заподіяної адміністративними правопорушеннями майнової шкоди становив 354,7 млн грн, що було відшкодовано лише на 11,4 %. Найбільшу майнову шкоду завдано адміністративними правопорушеннями, що посягають на власність (54,1 %), у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини (33,8 %) та у галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у сфері фінансів і підприємницькій діяльності (9,9 %). У 2013 році до адміністративної відповідальності було притягнуто 4,2 млн осіб [1].

Дослідження адміністративно-деліктного законодавства в цілому та окремих його аспектів здійснювали у своїх роботах В. Б. Авер'янов, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, А. І. Берлач, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Л. В. Коваль, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, Д. М. Лук'янець, О. М. Музичук, О. І. Остапенко, С. В. Петков, А. М. Подоляка, О. П. Рябченко, Л. І. Савченко, С. Г. Стеценко, О. І. Харитонова та інші автори. Однак останнім часом особливо гостро постала проблема невідповідності сучасного стану адміністративно-деліктного законодавства розвитку суспільних відносин, що робить багато його норм недостатньо дієвими. Указане зумовлює актуальність даної статті, метою написання якої є визначення кола проблем, що знижують ефективність законодавства про адміністративні правопорушення, та окреслення шляхів їх подолання.

Варто наголосити, що Кодекс УРСР про адміністративні правопорушення було ухвалено 7 грудня 1984 року, ще за часів СРСР, коли ринкові відносини ще не змінили кардинальним чином економіку, система захисту прав і свобод громадян лише починала формуватися, а багато реалій сьогодення, таких, як інформаційні технології, і пов'язані з ними правові проблеми, навіть важко було уявити. На той час Кодекс у цілому адекватно виконував свої завдання, але його структура та зміст цілком відповідали його основному призначенню – бути складовою соціалістичного права. Соціалістична правова сім'я, як зазначає В. В. Лазарев, становила в минулому третю правову сім'ю, виділену в основному за ідеологічною ознакою. При цьому варто підкреслити, що правові системи країн, що входили до так званого соціалістичного табору, раніше належали до романо-германської правової сім'ї, але при

значній схожості з континентальним правом мали особливості, зумовлені явно вираженим класовим характером. Єдиним або основним джерелом соціалістичного права була спочатку революційна творчість виконавців, а пізніше – нормативно-правові акти, стосовно яких декларувалося, що вони виражають волю трудящих. Отже, правові акти того часу фактично виражали перш за все і головним чином волю та інтереси партійно-державного апарату. Для радянської правової системи залишалися чужими ідея панування права і думка про потребу в узгодженні інтересів приватних осіб і суспільства [2, с. 98].

Зрозуміло, що після обрання нашою державою демократичного шляху розвитку до Кодексу України про адміністративні правопорушення постійно вносилися зміни з метою відображення в ньому особливостей сучасного рівня розвитку правових відносин. Станом на квітень 2014 року до цього правового акта було внесено зміни майже восьмистами законами України [3]. Наслідком цього, на нашу думку, є еkleктичний характер сучасної структури Кодексу. Так, наприклад, його глава 10 має назву «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку» і містить статті, які передбачають адміністративну відповідальність як за провезення ручної клажі понад установлені норми і неоплаченого багажу (стаття 134), так і за використання засобів зв'язку з метою, що суперечить інтересам держави, з метою порушення громадського порядку та посягання на честь і гідність громадян (стаття 148-3). Це, на наше переконання, розмиває розуміння об'єкта правопорушень, об'єднаних у вказану главу. Як справедливо зазначають В. К. Колпаков і О. В. Кузьменко, саме класифікація дозволяє чітко встановити об'єкт кожного діяння, його місце в загальній системі відносин, що охороняються адміністративними санкціями, його цінність. Вона допомагає структурувати весь масив суспільних відносин, що охороняються в адміністративному порядку, правильно кваліфікувати протиправні діяння, а також обрати оптимальний захід впливу на правопорушника. Залежно від ступеня узагальнення, рівня абстрагування розрізняють загальний, родовий, видовий і безпосередній об'єкти проступків. У першому випадку, цілком абстрагуючись від будь-яких конкретних ознак суспільних відносин, використовують тільки ті, що єдині для об'єктів усіх адміністративних правопорушень. Рівень узагальнення знижується при виділенні родових, а ще більше – видових об'єктів, і стає мінімальним, якщо йдеться про безпосередні об'єкти. Загальним об'єктом адміністративних проступків є суспільні відносини, що мають дві ознаки: по-перше, вони регулюються різними галузями права; по-друге, охороняються адміністративними санкціями. Родовий об'єкт – це однорідна група су-

пільних відносин, що є невід'ємною і самостійною частиною загального об'єкта, тобто самостійною частиною якогось цілого. Поділ цього цілого (загального об'єкта) на частини (родові об'єкти) може проводитися за різними критеріями. По-перше, усю сукупність суспільних відносин, що охороняються адміністративними санкціями, можна поділити на частини залежно від того, якою галуззю права вони регулюються. Отже, можна говорити про адміністративні, земельні, трудові, цивільні та інші правовідносини як родові об'єкти проступків. По-друге, як критерій класифікації можна розглядати структуру соціально-господарського комплексу. За цією ознакою можна виділити такі родові об'єкти, як відносини в сільському господарстві, промисловості тощо. По-третє, як критерій класифікації можна використовувати зміст суспільних відносин, що охороняються. З урахуванням цього критерію розрізняють такі родові об'єкти, як власність, громадський порядок, громадська безпека, здоров'я населення, порядок управління [4, с. 235]. Підходи, що сформувалися в адміністративно-деліктному праві України, на нашу думку, не дають відповіді на запитання, що спільного між неоплаченим провозом багажу та використанням засобів зв'язку з метою, що суперечить інтересам держави. Якщо керуватися першим з описаних вище критеріїв, то в першому випадку йдеться про адміністративні відносини (або відносини у сфері транспортного права як нової галузі права, про виникнення якої говорять фахівці [5, с. 3–4]), а в другому – про інформаційні відносини. За другим критерієм у першому випадку мова йде про відносини на транспорті, у другому – про відносини в інформаційній сфері. Якщо керуватися третім критерієм, то шкода у першому випадку завдається насамперед власності транспортних підприємств, а у другому – безпеці держави, правам та свободам людини в інформаційній сфері. Таким чином, об'єднання цих правопорушень в одній главі має, на нашу думку, випадковий характер і зумовлено відсутністю в радянському правовому акті окремої глави, присвяченої правопорушенням в інформаційній сфері. На жаль, український законодавець, замість того, щоб виправити цей недолік (як, наприклад, це було зі внесенням до КУпАП глави 15-А «Адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення»), іде шляхом доповнення глави 10 все новими й новими статтями, які стосуються не пов'язаних між собою єдиним родовим об'єктом відносин.

Вважаємо, що іншою проблемою, яка значно знижує ефективність системи накладання адміністративних стягнень, є розмір штрафів за скоєння багатьох адміністративних правопорушень. Так, за ненадання інформації для ведення колективних переговорів і здійснення контролю за виконанням колективних договорів, угод передбачено штраф від 17 до 85 грн, за порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм – від 17 до 204 грн для громадян і від 102 до 425 грн для посадових осіб, ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання передбачених законо-

давством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання неповнолітніх дітей, – від 17 до 51 грн, і таких прикладів можна навести ще багато. На наше переконання, шкода, завдана вказаними правопорушеннями відповідним суспільним відносинам, жодним чином не відповідає ступеню юридичної відповідальності за їх скоєння. Ми впевнені, що це сприяє зниженню загального виховного впливу системи адміністративних стягнень, негативно позначається на їх профілактиці.

Ще однією проблемою є розпорошення норм, якими регулюється адміністративна відповідальність, за багатьма нормативно-правовими актами. Відповідно до положень статті 2 КУпАП законодавство України про адміністративні правопорушення складається з цього Кодексу та інших законів України. Закони України про адміністративні правопорушення до внесення їх у встановленому порядку до цього Кодексу застосовуються безпосередньо. Положення цього Кодексу поширюються і на адміністративні правопорушення, відповідальність за скоєння яких передбачена законами, ще не внесені до Кодексу. Питання адміністративної відповідальності за порушення митних правил регулюються Митним кодексом України. Така ситуація, на нашу думку, значно ускладнює становище суб'єктів правовідносин, до яких може бути застосоване адміністративне стягнення. Оскільки на підставі положень частини другої статті 68 Конституції України незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності, указані суб'єкти мають не лише ознайомитися з нормами КУпАП, а й постійно слідкувати за всім масивом правових документів.

Як відомо, законом України від 13 квітня 2012 року № 4651-VII було затверджено Кримінальний процесуальний кодекс України, який передбачає поділ кримінальних правопорушень на кримінальні злочини та кримінальні проступки [6]. Це тягне за собою потребу у внесенні змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків і, відповідно, трансформацію законодавства про адміністративну відповідальність, оскільки передбачається, що кримінальні проступки стануть поряд зі злочинами різновидами кримінальних правопорушень, які каратимуться на підставі кримінального закону, при цьому окремими видами кримінальних проступків стануть деякі нинішні адміністративні правопорушення. Наявність кримінальних за своїм змістом діянь у теперішньому адміністративному законодавстві вчені-правознавці пояснюють природою радянського адміністративного права. Найбільш часті порушення (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо) свого часу були перенесені з кримінального до адміністративного права. Такі заходи дозволили формально зменшити кількість кримінально-караних діянь і звітувати про зменшення злочинності й переважання соціалістичного суспільства над капіталістичним. Інший аргумент полягав у можливості тоталітарних держав боротися зі своїми опонентами у спрощеному порядку, використовуючи процедури накладення